

**Проект
„Стратегическо сътрудничество между бизнеса и
професионалното обучение за дуално обучение“
2016-1-BG01-KA202-023737 („FokusDual“)**

ЗА ВАС, РАБОТОДАТЕЛИ

УВАЖАЕМИ РАБОТОДАТЕЛИ,

Настоящата Брошура е разработена в рамките на проект ФокусДуал, Програма ЕРАЗЪМ+, КА2, като съставна част на интелектуален продукт ОЗ - Ръководството за участници в дуално обучение.

Проектът е на Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“ (ДП БГЦПО) с партньори от Германия, Австрия, Словакия и Румъния.

Целта на Брошурата е да Ви даде информация относно същността на дуалното обучение, начините за неговото провеждане с лица над 16 год. – считани за възрастни, ползите за Вашата фирма, за икономиката, обществото и обучаваните, и да Ви мотивира да включите Вашата фирма в дуално обучение.

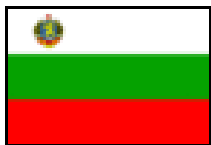
Нека заедно да проведем дуално обучение във Вашата фирма!

Май, 2018

FokusDual - Проект на

ДП БГЦПО

Държавно предприятие „Българо-Германски Център за професионално обучение“, (ДП БГЦПО), България

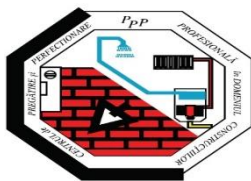
Партньори по проекта

Berufsförderungsinstitut – BFI OÖ, гр. Линц,
Австрия
(Институт за насърчаване на професиите)

Projektgesellschaft – Проекти към
Индустриално-търговска камара, Източен
Бранденбург, Германия

Германо-румънска фондация за
професионално обучение, гр. Тимишоара,
Румъния

Германо-словашки академии – гр.
Братислава, Словакия

Европейско и международно измерение на дуалното обучение

Изучаването на професия в реална работна среда има своите корени в далечното минало. В Германия то бележи началото си през Ранното средновековие с издаването на първата грамота за чиракуване през 1182 г. През средните векове от браншови организации са издавани различни образователни разпоредби и правилници за обучения по професии. В периода на индустриалната революция (18-19 век) вече се говори за развитие на „дуална система“.

В България подобен начин на изучаване на професия се свързва с изучаването на занаят, описано от времето на Българското Възраждане.

Класически дуални системи за професионално обучение имат немскоговорящите страни Германия, Австрия, Швейцария, Южен Тирол и част от Холандия и Белгия. Дуално обучение по отделни професии е разпространено и във Великобритания, Швеция, Южна Африка, Малайзия, Южна Америка. По мнението на специалистите дуалното обучение изживява своя Come Back в много страни: OECD/Paris предлага на САЩ въвеждането на дуално обучение, Франция също проявява интерес към това, в рамките на успешни проекти са въведени дуални обучения по отделни професии в: Хонгконг по логистика, Португалия по хотелиерство, Аржентина - индустриална търговия, Индия – мехатроника.

През декември 2012 год. със съдействието на ЕК 6 страни от ЕС - Испания, Италия, Гърция, Португалия, Словакия и Литва сключиха с Германия „Образователен алианс“ и подписаха Меморандум за сътрудничество, по силата на който държавите въвеждат дуалната система в своите страни със съдействието на ЕК и Германия.

Със своите предимства дуалното обучение се превърна в експортен шлагер на Германия, Австрия и Швейцария и се възприема като начин за намаляване на младежката безработица и на липсата на квалифициран персонал, както и за насърчаване на икономиката в Европа.

Въпреки столетната си история, класическата дуална система се е развивала в годините в зависимост от промените и изискванията на бизнеса и е претърпяла модификации, които я правят актуална и днес. Тя е гъвкава система, прозрачна, проходима и реагира на потребностите на пазара на труда, на работодателите и на желанието на младежите за учене, работа и развитие.

Същност и регламент на дуалното обучение

Под понятието „дуално обучение“ се разбира паралелното изучаване на професия на две места - в стопанска организация (предприятие/фирма) и в обучаваща институция (професионална гимназия, център за професионално обучение) – в дуална система.

В България дуалното обучение е регламентирано в Закона за професионално образование и обучение, чл. 17а, и в Наредба № 1 на Министерство на образованието и

науката от 2015 г. за условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение. (ДВ, бр. 70 от 2015 г., с изменение и допълнение обн. - ДВ, бр. 40 от 15.05.2018 г., в сила от 15.05.2018 г.)

ЗАЩО да участвам с моята фирма в дуално обучение?

Предимствата на дуалното обучение са многостранни:

За работодателите/предприятията/фирмите и икономиката като цяло:

- Възможност на работодателя за подбор на персонал не само с добри професионални качества, но и опознаване на хората в хода на обучението им – на техните организационни умения и необходими качества на личността.
- Работодателят си осигурява не само добре, но и за неговото предприятие подходящо квалифициран и многофункционален персонал – с изучена професия и същевременно специализация в предприятието по време на практическото обучение.
- Наличие на база данни от подходящи кадри, които са обучавани в предприятието, но по една или друга причина не са останали на работа или са напуснали – добър резерв при разширяване на дейността на предприятието.
- Отпадане на срока за изпитание и навлизане в работа, нормален при новоназначени работници и служители, както и на опасността от нанасяне на вреди/щети на предприятието поради незнание, неумение, липса на опит или умисъл.
- Възможност на работодателя да оказва непосредствено влияние върху съдържанието и качеството на обучението - конкретно и на системно ниво.
- Повишена конкурентоспособност на фирмата чрез налични квалифицирани кадри според потребностите.
- Възможности за разширяване на дейността, внедряване на иновации и инвестиции.
- Сигурност за предприятието на пазара, защото работодателят назначава на постоянен трудов договор вече познати и изпитани хора с подходяща квалификация.

За държавата и обществото:

- Намаляване на младежката безработица и привличане за труд и учене на отпаднали от училище млади хора и такива без професионална квалификация – като добър резерв за икономиката.
- Гарантиране на специализирани кадри и конкурентоспособност на фирмите.
- Намаляване на обществени разходи за безработица, социално подпомагане и др.
- Намаляване на социално напрежение, криминални фактори и бедност.

За обучаваните:

- ✓ Обучение по професия със силно изразена прагматична насоченост.
- ✓ Придобиване на висока пригодност за заетост и специализация в определен бранш.
- ✓ Придобиване на професионални, организационни и социални компетентности за начало на професионална кариера, формиране на необходими качества на личността.

- ✓ Печелене на първи, собствени, отработени пари и подобряване на жизнен стандарт.
- ✓ Сигурност за семействата, че обучаваният ще намери добро работно място.

Дуалното обучение

В стопанска единица
Предприятие / фирма

В обучаваща институция
ПГ / ЦПО

Обучението по теория и учебната практика се провеждат в обучаваща институция

Практическите умения се придобиват на реално работно място по учебна програма и със съдействието и под контрола на наставници

? КАК да участвам с моята фирма в дуално обучение?

Прилагане на дуалното обучение при лица над 16 годишна възраст, намиращи се извън училищната система за образование

1. Изяснете си визията за развитие на Вашата фирма в близките години и определете потребностите си от персонал като брой и вид квалификация.
2. Проверете наличните ресурси на Вашата фирма за провеждане на дуално обучение и тогава вземете аргументирано решение за участие:
 - Финансови ресурси за заплащане на таксата за обучение в обучаващата институция, за заплати и осигуровки на обучаващите се, на наставниците, за закупуване на материали, помощни средства, др.
 - Конкретни работни места за обучение, машини, съоръжения, инструменти, др.
 - Работно и защитно облекло, предпазни средства – всичко, изискващо се по ЗБУТ,
 - Обучени наставници от работещите на различни възлови работни места и от отговарящите за персонала,
 - Подготвена учебна документация.
3. Определете броя на обучаваните, които ще приемете за дуално обучение при Вас и които след успешно завършване на обучението можете да назначите на постоянен трудов договор.
4. Подайте Вашата стопанска организация за вписване в регистър на фирмите, провеждащи дуално обучение, поддържан от Министерство на икономиката. (Разработва се в момента).

5. Изберете си легитимна обучаваща институция, с лицензия от Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) за обучение в търсената от Вас професия/специалност, надеждна, с добър имидж и доказан опит в провеждане на качествено професионално обучение, притежаваща и опит в прилагането на дуално обучение – обучаваща институция, която има капацитет и е готова да Ви окаже необходимата професионална подкрепа при разработването на учебната документация, обучение на наставници, съдействие по време на обучението. Сключете договор на база уточнени учебна програма, график на обучението, план-сметка на разходите.
6. Сключете индивидуален трудов договор по чл. 230, ал. 1 от Кодекса на труда, с избраните от Вас лица за обучение – избор на база Ваши критерии, сред Ваши работници/служители, които искате да преквалифицирате, по обяви, сред регистрирани безработни лица, др. начин на подбор.

При безработни лица, регистрирани в Дирекции „Бюро по труда“ (ДБТ)

- След т. 5 се вържете с местното ДБТ за избор на обучаеми – едно или повече лица в зависимост от Вашите потребности. Трудовите посредници ще Ви предложат списък с безработни лица, отговарящи на изискванията за включване в обучение по дадената професия. Направите своя избор по определени от Вас критерии: впечатления от интервю, нагласи на кандидатите, мотивация за труд и учене, близка до необходимата квалификация.
- Продължете по т. 6. За безработните лица са възможни различни подходи – включване в обучение, финансирано от Националния план за действие по заетостта, в обучение с ваучери, др. В ДБТ ще намерите информация. Допитайте се и до Вашата обучаваща институция.

Възползвайте се от подкрепата на държавата - специално за дуално обучение

1. Чрез чл. 46а (1) на Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ): *„За всяко разкрито работно място за обучение чрез работа /дуална система за обучение/, организирано по ЗПОО, на което е наето безработно лице, насочено от подразделенията на АЗ, на работодателя се предоставят суми за времето на обучението, но за не повече от 36 месеца“.*
2. Свържете се с ДБТ и подайте заявка за участие в дуално обучение по чл. 46а от ЗНЗ. Към заявката приложете договор с избраната от Вас обучаваща институция, която ще Ви партнира при провеждане на обучението.
3. Направите подбор на участници в обучението от предложените Ви от ДБТ безработни лица.
4. Сключете договор с Агенция по заетостта за провеждане на дуално обучение по чл. 46а за лицата по утвърдения в ДБТ списък. Така ще се възползвате от стимули за работодателите, които се определят всяка година – следете страницата на Агенция на заетостта.

5. Сключете индивидуален трудов договор с одобреното лице/одобрените лица за дуално обучение /съгласно утвърдения списък/ по чл. 230, ал. 1 от Кодекса на труда за срока на обучение съгласно изискванията на Наредбата за дуално обучение и тези за изучаваната професия/специалност, определете месечно трудово възнаграждение.

Следете за други възможности за подкрепа от държавата или ЕС – схеми по ОП РЧР, проекти и пр. Обучаващата институция може да Ви бъде полезна с информация.

Вашите права и задължения - Вие:

- ❖ Определяте броя на обучаваните, които можете да приемете за дуално обучение на база Вашите потребности от персонал и планове за развитие на фирмата.
- ❖ Участвате в подбора на лицата за прием в дуално обучение.
- ❖ Осигурявате изброените в т. 1 ресурси: материално–техническа база, финансови, човешки, материални, и други ресурси.
- ❖ Осигурявате здравословни и безопасни условия на труд.
- ❖ Осигурявате подходяща организация на работа.
- ❖ Разработвате и приемате Вътрешни правила на предприятието за провеждане на дуално обучение с разписани отговорности, права, задължения и задачи на участниците в него.
- ❖ Определяте наставници на отделните работни места и отговорник от „Човешки ресурси“.
- ❖ Подбирате за партньор подходяща обучаваща институция, легитимна, надеждна, с опит, гаранция за качество, добър имидж. Тя обучава наставници.
- ❖ Вие можете да прекратите договора с аргументиран отказ по всяко време и с всеки обучаем, който не се справя с обучението, не полага усилия, създава проблеми и пр.
- ❖ По време на обучението и след приключването му направете възможното да мотивирате обучаемите да останат за постоянно на работа при Вас. Вие като работодател не сте длъжен да ги задържите, но цялата полза от дуалното обучение се изгубва, ако те не останат на постоянен трудов договор при Вас в смисъла на изброените предимства на дуалното обучение за Вас, за Вашата фирма и за самите тях и семействата им.

КАКВО представлява трудовият договор по чл. 230, ал. 1

- > Договорът по чл. 230, ал. 1 от Кодекса на труда се сключва преди началото на обучението с всеки отделен обучаем.
- > Договорът се подписва в два екземпляра – за двете страни по един.
- > Договорът съдържа всички клаузи на трудов договор плюс регламент за провеждане на дуално обучение.
- > Основният ангажимент на работодателя е да предостави всички необходими условия и проведе практическо обучение на назначеното лице по определената професия, а то от своя страна се задължава да прояви максимални усилия за усвояването на професията.
- > В договора задължително се определят всички детайли относно начина на провеждане на обучението, неговото заплащане и обезщетение при виновно неизпълнение на договореностите от някоя от страните, платен годишен отпуск.
- > Съгласно регламента към момента на изготвяне на тази брошура за времето на обучение работодателят изплаща на обучавания трудово възнаграждение, което е не по-малко от 90% от актуалната за страната минимална работна заплата. Според обема и качеството на извършената от обучавания работа, работодателят може да увеличи това възнаграждение.
- > Работното време на обучаваните включва и времето за провеждане на обучение – инструктажи, демонстрации, упражнения, попълване на Дневника на практическото обучение и пр., провеждани от наставниците.
- > При обучавани, ненавършили 18 години, работното време е до 35 часа седмично и до 7 часа дневно, при петдневна работна седмица. Те имат право на основен платен годишен отпуск в размер не по-малко от 26 работни дни.
- > В интерес и на двете страни е в договора да се определи срока, през който успешно завършилият обучението и вече назначен като работник/служител се задължава да работи при работодателя, който от своя страна му осигури работно място по придобитата квалификация.
- > Обучението завършва с изпит по реда на Закона за професионално образование и обучение.
- > По чл. 46а от ЗНЗ договорът е еднократен – работодателят сключва само един договор с едно лице в това предприятие за обучение по дадената професия.

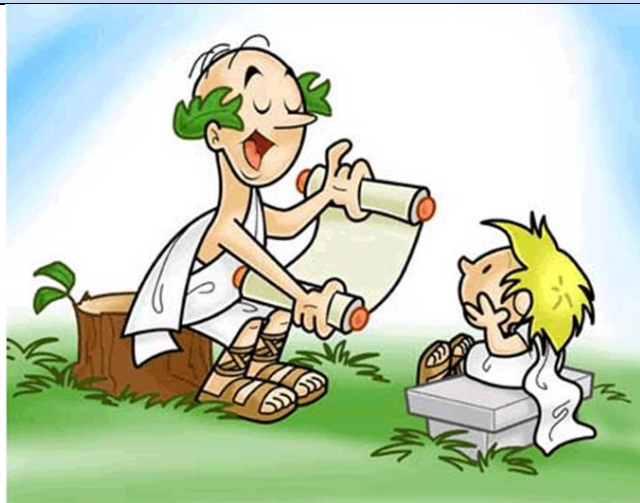

ПОДКРЕПА ОТ ДП БГЦПО

**Ако изберете като обучаваща институция ДП БГЦПО с неговите 5 клона в градовете Плевен, Смолян, Пазарджик, Стара Загора и Царево
Вие ще получите:**

- компетентна информация по всички интересувачи Ви въпроси, свързани със същността на дуалното обучение и с подготовката, провеждането и оценяването на дуално обучение във Вашата фирма,
- професионална подкрепа при разработване на цялостната учебна документация,
- обучение на Вашите наставници,
- разработени помощни учебни материали за наставниците, които те да използват при обучението,
- постоянна подкрепа и съдействие в хода на провеждане на практическото обучение във Вашата фирма,
- помощ при решаване на възникнали проблеми в хода на обучението.

Вашите наставници

Подберете много внимателно Вашите наставници – те са ключовите фигури за успеха на дуалното обучение във Вашата фирма!

- Наставниците трябва да отговарят на формалните изисквания на Наредбата за дуално обучение като: образование, квалификация, професионална компетентност и опит по професията. Актуални към момента са следни изисквания:

„Наставникът е работник или служител в предприятието, притежаващ професионална квалификация по професията, по която се извършва обучението, с най-малко 3 години трудов стаж по същата професия и е преминал обучение за наставници, осигурено от работодателя.“

- Наставниците са най-добрите работници/служители във фирмата, а не тези, на които търсите работа, защото пречат и нищо не вършат както трябва.
- Оценявайте високо труда на наставниците по обучение на бъдещите Ви кадри!

- Изключително важно е наставниците да имат подходящите организационни умения – да могат да се самоорганизируют при поемането на допълнителната - към тяхната основна производствена дейност, работа по наставничеството.
- Задължително важни са необходимите качества на личността – да са ангажирани, отворени, отговорни, толерантни към грешки, търпеливи, отзивчиви, др.
- Посъветвайте се с обучаващ на наставници от Вашата партньорска обучаваща институция относно критериите за избор на наставници!
- Задължително изпратете наставниците на обучение в избрана надеждна обучаваща институция с опит в провеждане на обучение на наставници – напр. ДП БГЦПО.
- Много важна задача на наставниците е да приобщават обучаваните към фирмената политика, стратегията за нейното развитие, за да станат те част от екипа на фирмата.
- Един наставник отговаря за не повече от петима обучавани, предвидете резерв.

КОЛКО струва дуалното обучение

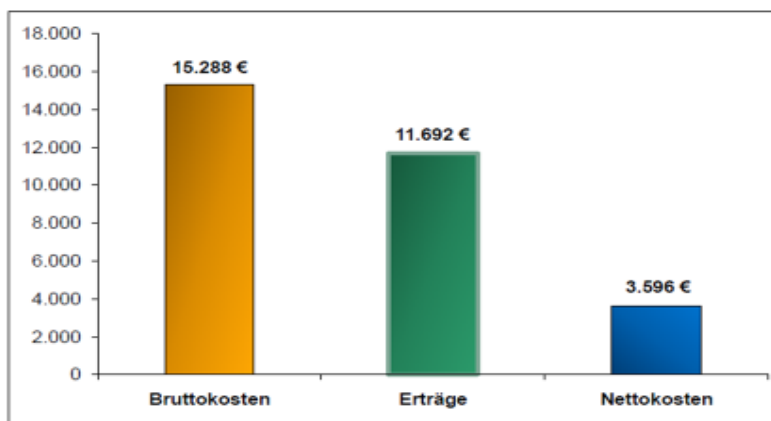
Сигурно най-важният за Вас като работодател въпрос е колко струва дуалното обучение! И за германските, австрийски и швейцарски работодатели е така – те не биха участвали така традиционно в дуалната система, ако нямаша очевидни ползи от това. В Германия са правени сериозни проучвания по този въпрос – ето някои резултати.

Графиката по-долу показва, че към 2007 год. средно едно нормално за страната тригодишно дуално обучение има брутни разходи от около 15 000 евро. Установено е, че през първата година от обучението обучаваните предизвикват почти само разход. През третата година на база придобитите вече практически умения те реализират сериозна полза за фирмата. Това съотношение разход-полза през втората година е около 50%. Така още по време на обучението като цяло работодателят си възвръща голяма част от разходите - почти 12 000 евро. Тоест остава сума, равна на една средна месечна заплата като реален разход за обучението.

Дуално обучение

Бруто разходи - Ползи = Нето разходи

**Средни
величини на
нето разходи
от дуално
обучение към
2007**

Konferenz – Konferencija – Zagreb – Conference 2014

Тези проучвания са насърчителни и показват, че работодателите не само печелят добре квалифициран персонал от прилагането на дуално обучение в техните фирми, но и една голяма част от вложените в него средства им се възвръщат още докато то се провежда - чрез труда на обучаваните след придобиване на известни знания, умения и опит.

Ето защо е толкова важно практическото обучение на реално работно място във фирмата да се прави добросъвестно съгласно темите в учебната програма, и качествено, за да придобият обучаваните по-бързо необходимите професионални умения, които да прилагат при практическото си обучение и така работата им на конкретните работни места да е в полза на фирмата и да гарантира възвръщаемост на средствата.

За малките и средни фирми

Големите фирми имат всички ресурси за създаване на собствен персонал. Това не е така за малките и средни фирми, които често работят на ръба на оцеляването. Но за тях с още по-голяма сила важи потребността от добре квалифициран персонал – за тяхното оцеляване на пазара и за развитието им.

Схемата по-долу показва как малките и средни фирми в Германия са решили този въпрос. И те не винаги могат да си позволят да издържат обучаеми и най-вече да гарантират практическото обучение по всички теми от учебния план. Още повече, че в последните години се забелязва сериозен преход към специализация на тези фирми и силно ограничаване на извършваните в тях производствени операции, процеси и дейности. Това

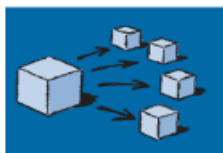

води до едностранчивост на квалификацията и невъзможност да се покрият всички теми от учебния план за дуално обучение по съответната професия/специалност.

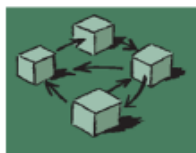
Но решение е намерено! **Те се обединяват!** Под различни форми, от които най-актуалната и удачната е създаване на Сдружение за обучение. В нашите условия това би бил успешен модел на сътрудничество с обучаваща институция, която поема всички дейности по обучението на избраните от фирмите обучавани – като организация, обучение, подготовка за изпити.

Обединения за обучение/обединено обучение

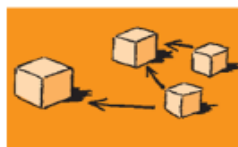
Ръководно предприятие -
партньори

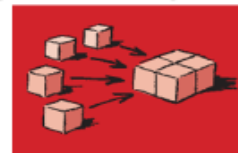
Консорциум за
обучение

Обучение по възложение

Сдружение за обучение

Привличане на обучаващи институции
Финансиране от Агенция за работа

Quelle: Verbundausbildung – vier Modelle für die Zukunft BiBB

Konferenz – Konferencija – Zagreb – Conference 2014

Завършваме с призив към всички работодатели за обединение в усилията за създаване на добре квалифициран персонал в България! Не случайно националният ни девиз е „Съединението прави силата! – който стана и мото на Българското председателство на Съвета на Европейския съюз през първата половина на 2018 година. Очакваме Ви при нас!